

A TERMÉSZET.

Dr. LENDL ADOLF

közreműködésével szerkeszti RAITSITS EMIL

KIADJA: BUDAPEST FŐVÁROS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJE.

Előfizetési ára egy évre 12 K, félévre 6 K.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN

A tavaszi flóra.

Írta: Zoltán Vilmos.

Ami tavasszal valamennyiünk szeme előtt lefolyik, ami ezer, vagy ha tetszik millió év óta megújul és megismétlődik, aminek végső indítóokát legfeljebb sejtjük, noha lefolyásának fázisait ma már meglehetősen pontossággal ismerjük: a természet s elsősorban a növényvilág tavaszi ujjáébredése megkezdődött.

A március jog és természet szerint még nem zöld hónap; legfeljebb a gyepek és a téli vetés viseli már ekkor jogosan a zöld színt. A fák s bokrok gallyai duzzadhatnak ugyan már a működésüket, életfunkciójukat megkezdett nedvektől, de illő, hogy a csaknem felpattanó lombrügyet még fényes, barna burok borítsa, melyet lehámozni és lehullatni csak az áprilisi napsugár joga és hivatása. Hisz az erdő fái és bokrai hosszú, kemény tél után gyakran még április végén is lombtalanul merednek ég felé s veszedelmes játék, ha az erdő már márciusban zöldelni kezd.

A növényvilágban abszolút élettelenység télen sincs s a növényvilág őszi meghalásáról szóló rege jóhiszemű, de hamis allegoria. Mert az a növényegyed, mely ősszel csakugyan meghal, az ugyan semmiféle tavasz jöttére sem ébred fel többé. Ellenben a tavasszal rügyező fa vagy bokor a télen át csupán pihent, mondjuk: aludt s álma vagy pihenése abban nyilvánult, hogy bizonyos, nevezetesen a fajfentartásra vonatkozó életfunkciói szüneteltek, míg ellenben az önfentartásra vonatkozó életműködései télen át is bár redukált mértékben, de szakadatlanul folytak. A lombhullást megelőzőleg ugyanis az összes tápláló anyagok — klorofill, keményítő, cukor, olajok — bevonultak a növény leveleiből a gallyakba, ágakba és gyökerekbe, szóval a hideg ellen jól megvédett szervekbe, ahol a téli időszakon keresztül elraktározva maradtak s részben táplálékkul szolgálták a növénynek, részben pedig tavasszal az energiát, életerőt szolgáltatják az új rügy és lomblevél fejlődéséhez.

A növényi táplálóanyagoknak — a nép egyszerűen *nedveknek* nevezi — ez a forrongása, vándorlása, egyszóval életműködése akkor kezdődik, mikor a rügyburokban nyugvó levél duzzadni, növekedni kezd, tehát átlag március havában.

Hogy a nedveknek ez a működése mily intenzív erővel történik, arra élő példa a megmetszett szőlővenyige, melynek metszett sebéből igen erős nyomással tör felszínre a feloldott táplálóanyaggal telített nedv. De az elraktározásról szóló elmélet bebizonyításának van frappáns kísérleti módja is. A növény legfontosabb tápláléka a keményítő, mely feloldott állapotban a levélben is található, ősszel azonban bevonul a gallyakba, ágakba, gyökerekbe. A jód ibolyaszínűre festi a keményítőt. Ha tehát télen valamely gallyról kis darabot lemetszünk s a metszés felületét bekenjük jódtinktúrával, ez sötét ibolyaszínűvé lesz. Ha a kísérletet — mindig új gallyal — mindaddig folytatjuk, míg az illető fa vagy bokor levelei teljesen ki nem fejlődnek, azt fogjuk tapasztalni, hogy a felület mindig világosabbá lesz s mikor a levél már teljesen kifejlődött, a jódtinktúra semmi színt sem fog adni a gally metszési felületének, annak jeléül, hogy abból minden keményítő bevonult a levélbe. Ugyanezt a kísérletet — a szín tekintetében éppen ellentétes eredménnyel — ősszel is meg lehet ismételni.

A téli álom elmélete természetesen csak az évelő növényekre, elsősorban a fákra és cserjékre áll. Ezek, mihelyt felébredtek álomból s az önfentartás érdekében fokozottabb életműködést fejtenek ki, mindjárt leveleik kifejlődése után — sőt közülük számosan még előbb — megkezdik a fajfentartásra vonatkozó életfunkciójukat, vagyis virágba borulnak. Ez az időpont rendszerint összeesik a rovarvilág, nevezetesen a méhek és pöszérfaajok jelentkezésével, amelyeknek közreműködése nélkül a beporzás, a megtermékenyítés lehetetlen volna. Kivételt alkotnak e tekintetben a barkavirágúak, például a fűz, amelyek amazoknál korábban is virágoznak s melyeknél a megtermékenyítést a szél végzi.

De nemcsak a fák és cserjék, hanem az egyéves magról most kikelt, esetleg kétéves többől ujasarjadt dudvaszerű növények közül az úgynevezett tavasziak is hanyat-homlok sietnek, hogy a nász, a családalapítás idejét le ne késsék s a részben még fakó gypet élénken tarkítják színpompájukkal.

A virágzó dudvaszerű növények elseje nálunk kétségtelenül a százsorszép (*Bellis perennis*), mely néha már februárban, sőt enyhe lefolyású teleken még korábban mutogatja csillagvirágait. A Mátyás-, Remete- és Hármashatárhegy homokos fensíkjaik helyenként ibolyaszínűre festi a leánykőkörcsin (*Anemone pulsatilla*, vagy *Pulsatilla vulgaris*) sárgára a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*). Ugyancsak itt már jelentkezik kék vagy sárga virágival a legapróbb nőzirom, az alig 8–10 cm. magas *Iris pumila*, míg a sziklák tetéjén a picinyvirágú, aransárga *Potentilla verna* virágzik. Nagyon érdekes, zöldvirágú növénye a Hármashatárhegy tavaszi flórájának a *Helleborus viridis*, a zöld hunyor s ennek muskotályillatú, ugyancsak zöldvirágú rokona, a *Helleborus odorus*. Még korábban, már márciusban jelentkezik a budai hegyek száraz rétjein az *Ornithogalum luteum* és a legkisebb veronika, a *Veronica triphyllos*, nem is szólva a legelsőnek virágzott hóvirágról (*Galanthus nivalis*) s az azt követő illatos ibolyáról.

A hegyvidék, különösen a déli fekvésű lejtők védett volta nagyon alkalmas a kora tavaszi vegetáció gazdag kifejlésére. A síkságon már élesebben, a serdületlen növényvilágra ellenségesebben fúj a hideg szél, de azért a síkság is észrevehetően ébredni kezd, noha tavaszi növényvilága erősen elűt a hegyvidékétől. Itt a vadontermő fák és cserjék közül főleg a barkavirágúak nyílnak először, míg a gypet elsőnek a fehérvirágú ernyős madártej (*Ornithogalum umbellatum*) tarkítja. A nedves rétek tipikus tavaszi virága a sárga mocsári gólyahír (*Caltha palustris*), mely mellé a *Cordamine pratensis*, a *Draba verna*, a *Holosteum umbellatum*, a *Cerastium arvense*, az *Ajuga reptans* s a síksági liget altalaját aransárgára festő *Ficaria ranunculoides* sorakoznak.

A tipikus koratavaszi növényzet áprilisban már úgyszólván teljesen kifejlődött s a zord és hideg szél minden káros igyekezetével szemben virágjában áll. A természetben semmi sem megy harc nélkül s a tél sem engedi át magát kardcsapás nélkül a kikeletnek. Néha, mikor az abnormisan enyhe február és március után már azt hittük, hogy végérvényesen konstatálhatjuk a tavasz uralmát, közvetlenül a hivatalos tavasz beállta után, néha még később zord hidegre fordul az időjárás és a

hideg szél, esetleg fagy mérhetetlen kárt okoz a korán virágzó gyümölcsfákban. Így történt 1913. április 16-án, mikor irtóztató hóvihár tönkretette a tavaszi vegetációt s számos gazda reményét.

Általában azonban az áprilisi flóra átmenet a kora tavaszi vegetációról a nyárra, melynek tarkaságát már a gyöngyvirágok, rózsák és nefelejtsek növelik.

Adatok a budapesti állatkert élősködő faunájának ismeretéhez.

Írta: Kollán Sándor dr., főisk. tanársegéd.

I. Az élősködőkről általában.

A mindennapi életben éppen nem ritka jelenség, hogy az emberi társadalom egyes tagjai rendszerint önhibájukból embertársaik akár szellemi, akár testi munkájának gyümölcsét úgyszólván ellenszolgáltatás nélkül élvezik. Az ilyen egyének megjelölésére használt „élősködő” diszítőjelző fogalma tulajdonképpen alig tér el ama fogalomtól, amellyel az állatvilágban észlelhető hasonló jelenségeket megnevezni szoktuk. A természettudomány azonban nem elégszik meg a megjelölés ez egyszerű módjával, hanem mint mindenben, úgy e téren is bizonyos fokozatokat, rendszert, külön tudományágat állít fel, melyet parazitológiának (az élősködőkről szóló tannak) nevez el. Az élősködő parazitológiai meghatározása tehát az, hogy élősködőnek nevezzük mindazon élő lényeket, amelyek más élő lények testén vagy testében tartózkodnak olyan célból, hogy a saját fenntartásukra szükséges tápláló anyagokat ez utóbbiból nyerjék. E fogalom illusztrálására elég elképzelni egy emberben vagy állatban élősködő galandférget, egy bolhát vagy kullancsot vagy akár az ember vagy állatok (kutya, ló) testén olykor található *Trichophyton tonsurans* nevű — az ú. n. tarlósmórt, előidéző — gombát. E felsorolt példák egyben az élősködés különféle formáját is szemléltetik. Ismeretes pld., hogy a galandférgek, melyek az ember vagy az állatok beleiben élnek, helyüket nem változtatják meg mindaddig, amíg bizonyos körülmények folytán a belőlől eltávolodnak és elhalnak; az ilyen élősködőket *állandó* (*stationär*) élősködőknek nevezzük. Viszont ismeretes az is, hogy pld. a bolha az embert vagy állatot csak a tápláléknyerés céljából keresi fel és éhségét csillapítva azt ismét elhagyja; az élősködők ezen fajtáját *időleges* (*temporär*) élősködőknek nevezzük. S míg az első két példát

A nikotin.

Írta: Zöldi Márton.

Az bizonyos, hogy az első pohár bor és az első cigaretta senkinek sem ízlik. De az senkit sem riaszt vissza attól, hogy ne legyen idővel alkoholistá és ne válják belőle szenvedélyes dohányzó. Ime — mondhatnám — az örökölt utánzó majomhajlam: nekem nem kell a bor, a dohányfüsttől émelyedem, de mert mások isznak és dohányoznak, én is velük tartok.

Ebben a cikkben minden tudományos pretenzió nélkül a dohányzásról akarok néhány feljegyzést tenni, jobban mondva, egy negyven éves dohányos múlt tapasztalait közreadni.

Kezdem mindjárt azon, hogy cikkírás közben szívtam magamba a legtöbb nikotint. Meg voltam győződve, hogy a nikotin segítségemre volt az írói munkában, hogy a mellre szívott dohányfüst gondolatokat, ötleteket termelt lelkemben, hogy finomította formaérzékemet. És egész bizonyosra vettem, hogy amennyiben a cigarettát elvonnák tőlem, abba kellene hagynom az írói mesterséget, minthogy termelő erőm teljesen kiapadna.

Nos, erré rációfoltak a meztelen tények. Vagy nyolc év előtt

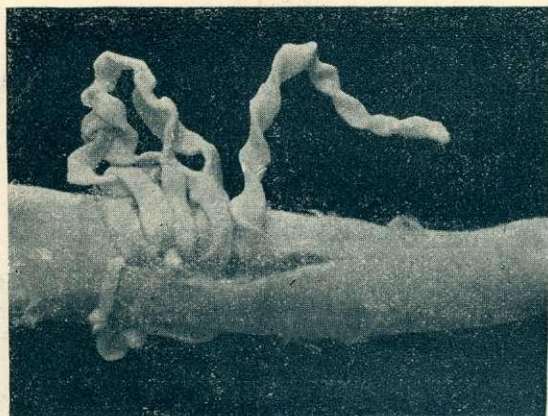
beteg lettem és kénytelen voltam lemondani a dohányzásról... Egészen lemondani. Állapotom nem tűrt semmiféle alkut. És mi történt? Alig néhány hétre rá eszembe se jutott, hogy minden vessző után egyet, minden pontosvessző után kettőt és minden pont után pont hármát kell szippantani... Mint annak előtte.

Maga az orvosi tudomány talán egy kérdésben sem mutat olyan ingadozó felfogást, mint a dohányzással szemben. A hivatalos ítélet abszolute ártalmasnak mondja. És mégis alig ismerem orvosf, ki ne dohányzott volna. Ez első látszatra úgy állítja be a dolgot, mintha a fakultás vizet prédikálna és bort inna... Talán nem így van... Sőt minden jel arra utal, hogy a nikotinkérdésről nincs végleges ítélet... Még territikus értelemben sincs...

De most egy másik jelenségre hívom fel a figyelmet. Valószínűleg egész könyvtárt tesznek ki azok a könyvek, melyekben arra hivatott emberek a nikotinkérdést tárgyalták, de százszor többet hoztak erről az újságok úgynevezett „Vegyes” vagy „Különbéle” rovatai.

A közönség általában szereti ezt a rovatot, mely olcsón, könnyedén nyújt neki tudományos ízű apróságokat. Van lap, mely direkt ennek köszönheti fellendülését és valamikor magam is szorgalmas olvasója s később szerkesztője voltam. Ebben a

illusztráló élősködők (galandféreg, bolha), mint az állatvilágból származó lények, — állati élősködőknek — nevezetnek, addig a harmadik példa — *Trychophyton tonsurans* — azt mutatja, hogy „növényi élősködők” is vannak.

Trianenophorus hál belében.

Az élősködés (parasitismus) fogalmában is szoktunk különbségeket tenni. Vannak élősködők, amelyek a gazdaállat által szerzett táplálékból sajátítanak ki kisebb-nagyobb mennyiséget ezeket *commensalok*nak nevezük; viszont vannak olyanok is, amelyek amellet, hogy a gazdaállaton tartózkodnak és élnek, ennek bizonyos hasznára is vannak; pld. a nyúlak prémjében él egy atkaféle, a *Cheyletiella parasitivorax*, mely az ott jelenlévő más atkaféléket, a *Listrophorus*okat pusztítja; az ember és az állatok bélbakteriumai között számos faj van, mely az emésztést elősegíti, vagy bizonyos káros anyagcseretermékeket hatástalanná tesz: ezeket a jelenségeket az *együttélés* (*symbiosis*) egy válfajának, Van Beneden szerint *mutualista symbiosis*nak (kölcsonösségi viszonyban való együttélés) nevezük.

A szorosabban vett állati élősködőknek két csoportját különböztetjük meg: a *külső*, tehát az ember vagy az állatok testén tartózkodó élősködőket (*ektoparasiták* vagy *ektozoák*) és a *belső*, az ember vagy az állatok belső szerveiben, leggyakrabban az emésztőcsatornában jelenlévő élősködőket (*entoparasiták* vagy *entozoák*).

A külső élősködők legnagyobb kontingensét az izeltlábúak

rovatban a ráknak már régen feltalálták a biztos gyógymódját. Sőt nemcsak egy gyógymódját, hanem száz és száz különféle gyógymódot. Nincs olyan betegség, melyet ez a rovat atyai gyöngédséggel fel nem ölelt és meg nem gyógyított volna. Hány embernek okozott keserű csalódásokat ez a rovat.

Ezen a helyen olvastam én is legtöbbit a dohányzás ártalmáról és esetleg az ellenkezőjéről. Világhírű szaktekintélyek adtak nyilatkozatot, hogy a dohányzás bizonyos mérséklettel a legártatlanabb mulatság a világon. És ugyancsak világhírű tekintélyek az emberiség leggonoszabb ellenségének mondták a nikotint. Példákkal és minő riasztó példákkal! — igazolták, hogy a dohányzás bénulásokat, tébolyt, sőt egyes esetekben vak-ságot okoz.

És eszembe jut, hogy volt idő, mikor a dohányzási tilalom megszegéseért — burnóztatásért — halálbüntetést hoztak és hajtották végre a törvény nevében. Az állam tüzzel-vassal üldözte a nikotin élvezőit. És alig kétszáz évvel később — a történeti folyamatban alig egy pillanat — az állam újra bünteti a dohányzókat, de csak akkor, ha nem legális úton jutottak a füstölőni valóhoz, ha szüzdohányt élveztek. A dohányzót mindenesetre megnyugtathatja az az elgondolás, hogy az állam, mely rengeteg pénzen kórházakat, klinikákat és egyetemeket tart fenn; nem

(*arthropoda*) családjába tartozó részint atkafélék (*acarina*): a kullancsok, különböző rühatkák, szőrtüszőatkák, részint pedig a rovarfélék (*hexapoda*): tetűfélék, legyek stb. teszik ki.

A belső élősködők legnagyobb számát az ú. n. őslényeken (*protozoak*) kívül a *féreg*ek (*vermes*) képezik, amelyek közt két osztályt: *laposféreg*ek (*plathelminthes*) és *fonálléreg*ek (*nemathelminthes*) különböztetünk meg. A laposféreg két nagy alosztálya: a *szívóféreg*ek (*trematodes*) és *galandféreg*ek (*cestodes*).

A valódi élősködés fogalmában benne van az is, hogy a gazdaállat az élősködők folytán bizonyos károkat szenved, azaz az élősködők káros hatást fejtenek ki a gazdaállatra nézve. A káros hatás foka természetesen nemcsak az élősködő faja szerint különböző, hanem sokféle egyéb körülménytől is függ. A tapasztalat igazolja, hogy egyes állatokban többféle élősködő is él hosszú ideig, esetleg nagyobb számban is, anélkül, hogy a gazdaállatban bármiféle káros eltávoztást is idézne elő s viszont az is beigazolt megfigyelés, hogy a gyenge szervezetű állatokban az élősködők könnyebben fejtenek ki káros hatást. Az élősködő a szervezetben mint idegen test szerepel. A szervezet pedig minden idegen test ellen bizonyos reakcióval válaszol, amellyel az idegen test által okozott káros hatást ellensúlyozni iparkodik. Az élősködők pedig annyival inkább ki fogják váltani a szervezetnek ezen reakcióját, amennyiben önálló mozgással is bírnak, sőt egyesek csípésükkel fájdalmat vagy viszkettséget is okoznak. A szervezet reakciója és az előidézett káros elváltozások rendszerint egyenes arányban állanak az élősködők számával. Mindenekszerint valószínű az a tény, hogy pld. egy bizonyos élősködő szintén vált ki káros hatást, ez azonban a szervezet ellenálló képessége folytán kifejezésre alig jut az állat életében vagy pedig nem állapítható meg a boncolás alkalmával sem, míg nagyobb fokú invázió esetében az elváltozások oly fokot érhetnek el, hogy az élő állaton is észlelhetők bizonyos tünetek alakjában.

Az élősködők káros hatása lehet többféle. Egyik igen gyakori hatásuk a mechanikai izgatás. Ezt látjuk, sőt nem egyszer magunkon is érezhetjük az izeltlábúakhoz tartozó fajok hatásaként (bolhák, poloskák, tetűfélék, kullancsok, rühatkák). Igen gyakori káros hatás továbbá az állati test csatornáinak az élősködők nagy száma által részben vagy egészben való elzárása. Ilyen hatást fejthet ki a lovakban az *Ascaris megalocéphala*, kutyában az *Ascaris canis*, szárnyasokban a *Heterakis vesicularis*, *Davainea crassula* stb., melyek oly tömegekben lehetnek jelen a vékonybelekben, hogy a bél ürét teljesen átjárhatatlannokká

árusítaná maga a dohányt, ha biztos volna benne, hogy komoly ártalmat képvisel az emberiségre nézve.

De mit ér minden megnyugtató jelenség, ha az ember érzi a nikotinnmérgezést, melynek tünetei mivel nem enyhébbek, mint mint más növényi toxicatió jelenségei? Mit ér, ha olvasom Claud Farrere-t, a modern regényírás egyik legnagyobb mesterét, ki azt állítja, hogy az ópiumszívás egyáltalában nem hat károsan az emberi szervezetre. Pedig neki, mint tengerésztiisztnek ugyancsak bőséges alkalmá volt Keleten megfordulni azokban a barlangokban, hol némelyek 40–50 ópiumos pipát is elszívnak egy rövid nyári éjjelen.

Ha lé is számítjuk a valóságtól való eltávolodást, mely áldozatot a regényíró a frappáns hatásoknak sokszor meghoz, mégis meghökkenést okoz, hogy megcáfolva látjuk mindazt, amit az ópiumszívásról hallottunk és tudunk.

Valami köd, valami rejtély látszik előttünk gomolyogni. Épp úgy, mint mikor egyik nap azt olvastuk, hogy a nikotin ártalma oly minimális, hogy nem is érdemes tudomást venni róla... és másnap dörgedelmes szavakban halált és pusztulást jósolnak bele a cigárettáfüstbe... Esetleg ennél rosszabát is.

Hogyan találunk magyarázatot ezekre az ellentmondásokra? Azt hiszem, abban, hogy az igazság mindig a középben van

teszik. (Lásd a mellékelt képet.) A levegőutak elzárását a *Syngamus trachealis* nevű fonálféreg okozhatja szárnyasokban, madarakban (fácán, varjú). Olykor szövetszaporodással járó folyamatokat idéznek elő a férgek: ennek lovakban igen gyakori példáját adja a *Spiroptera megastoma*, mely a gyomorban a nyálkahártya alatti kötőszövetből kiinduló, egészen nagy ökölnyi daganatok képződését okozhatja. Hasonló elváltozásokat kutyában a *Spiroptera sanguinolenta* idéz elő. A *Davainea tetragona*, a tyúkok egyik gyakori galandférgé apró gümökhöz hasonló bélcsonók keletkezését okozza; hasonló, egészen borsónyi csonmókat idéz elő a gólyák egyik elég gyakori szívóférgé, a *Chaunocephalus (Echinostomum) ferox* Rud.

Az élősködők bizonyos alakjai — így különösen a galandférgék fejlődési formái — az ú. n. hólyagférgék (*Cysticercus*, *Coenurus*, *Echinococcus* — a körülöttük lévő szövetre gyakorolt nyomás folytán hatnak károsan s okozhatnak olykor súlyos elváltozásokat a szervezetben. Igen közönséges példa erre a juhok ú. n. kergekórja, melyet a kutyában élő *Taenia coenurus*-nak a hólyagférgé, a *Coenurus cerebralis* idéz elő olyképen, hogy az agyvelőbe került hólyagféreg a növekedés folytán állandó nyomást gyakorol az agytekevénységekre, úgy, hogy azok elsovadnak; az agyvelőben létrejövő elváltozások pedig a kergekórja jellemző tüneteket váltják ki.

Hogy az élősködők testükben mérgeket (toxinokat) is tartalmaznak, amelyek a gazdaállatot károsan befolyásolhatják, azt az eddigi vizsgálatok és kísérletek beigazolták. Ismeretes pld., hogy az emberben élősködő széles galandféreg (*Dibothriocephalus latus*) progresszív vérszegénységet idéz elő, melynek oka mindenekszerint a galandféreg mérgeinek a vörös vérsejtekre kifejtett oldó hatása folytán jön létre. Mint az élősködők által előidézett kórhajai az embernek, állatnak ismeretesek továbbá a *filariosis*, az *anchylostomiasis* (a bányamunkások betegsége, melynek előidézője az *Anchylostoma duodenale* Dub.), a *trichinosis*, a *distomatosis* (métélykor) stb.

Nem csekély szerepe van az élősködőknek a fertőző betegségek terjesztésében is. E tekintetben elég megemlíteni a szúnyogfélek (*Anopheles*) által közvetített *maláriát*, mint egyes, különösen mocsaras vidékeknek az emberre oly veszedelmes betegségét; igazi hazájuk ezen ú. n. vérélősködők által okozott betegségeknek a forró égőv. Orvosi, állatorvosi munkákban részletes ismertetését találjuk ezen betegségeknek, melyek közül csak néhányat említek meg: az *álomkór* az emberben, a *surra*, *nagana* stb. állatokban, ú. n. *trypanosomiasis* néven ismeri

Pont a közepén... És ami ettől innen és túl esik, az vagy felületes szemlélet vagy merész, határtalan túlzás...

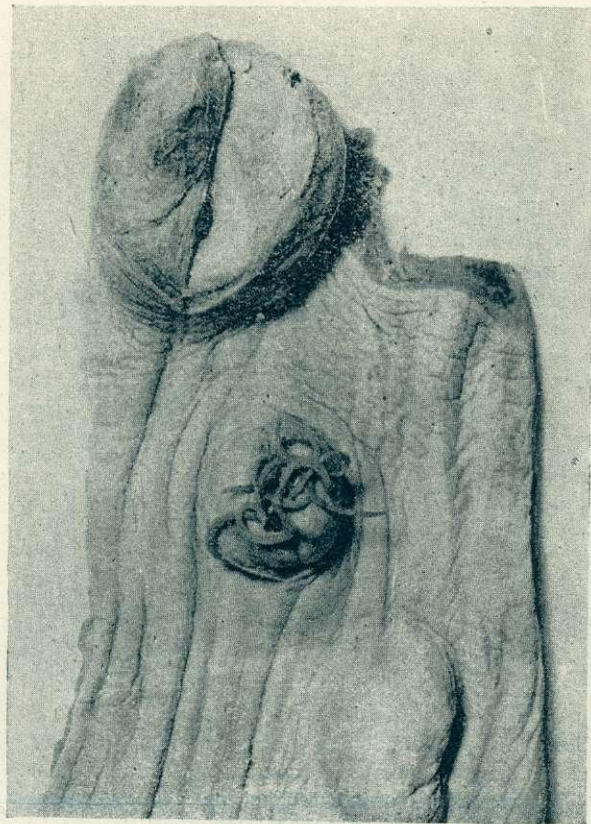
Az bizonyos, hogy sok embert ismerek, köztük vagyok én is, ki egészségi okokból kénytelen volt lemondani a dohányzásról... Az orvosok szerint azért, mert az érelmeszesedési folyamatot károsan siettetette. Viszont ismertem számos aggastyánt, köztük boldogult apámat, ki közel a nyolcvanadik évében, egyik csibukot a másik után szította el. És nem látszott semmiféle káros hatás. Az is kétségtelen, hogy egész más eredményre jutunk, ha általánosítjuk valamely dologról való tudományos vagy tudománytalan felfogásunkat, mintha esetről-esetre, személyről-személyre individualizáljuk. A különbség ég és föld... Vagy mint régebben mondták: *toto coeló*.

Mert hadd jegyezzem ide az örökéletű adomát: A faluban megbetegszik a suszter. Állapota válságosra fordul. A javasasszony egy pohár káposztalevet ajánl. A beteg beveszi és másnap kutyabaja. A másik héten a szabó lesz beteg. Ugyanazok a jelenségek mutatkoznak. Hamar elő a káposztalével. A beteg beveszi... Mi történik... Meghal...

Ime az individualizáció egész bölcselete egy lapos adoma dióhéjában.

betegségek. E betegségek terjesztői egyes légy-félék (*Glossina palpalis*, *Gl. morsitans* stb.), melyek csípésükkel a betegségek előidézőit, — a trypanosomákat — egyik állatról a másikba átviszik.

Nem érdektelen végül arról is néhány szót szólni, hogy mi

Spiroptera sanguinolenta által okozott daganatok a gyomor nyálkahártyáján.

az élősködőkkel való fertőződés forrása. A művelt ember már az iskolából tudja, hogy nem ajánlatos a nyers sertés- vagy marhahúsnak az élvezete, mert az ebben esetleg jelenlévő borsókák (*Cysticercus cellulose* és *inermis*) vagy trichinák, galandférgességet vagy trichinosiszt idéznek elő. A kiterjedt húsvizsgálat ugyan mindinkább csökkenti annak a lehetőségét, hogy az ember ilyen borsókás vagy trichinás húst élvezzen s ezzel egyben azt is, hogy pld. a borsókás hús élvezete következtében galandférgessé vált ember a sertéseket fertőzze, amelyek tudvalevően mint koprofagok az emberi béltartalommal kiürült galandférgépeteket felveszik, amelyekből azután borsóka fejlődik ki. Sokkalta kevésbé van mód ezen circulus vitiosus megszakítására az állatvilágban. Az állatok béltartalmával kiürült különböző peték a természetben mindenütt el vannak szórva s közbenső fejlődésüket alsóbbrendű állatokban (csigákban, bogarakban, halakban) érik el. Ezen fertőzött alsóbbrendű állatoknak bizonyos állatok által való elfogyasztása után ismét ezekben fog egy bizonyos, az illető állatfajnak megfelelő féreg kifejlődni. A kutyákban, macskákban oly gyakori *Dipylidium caninum* nevű galandféreg fejlődési alakja a kutyák és macskák bolhájában (*Ctenocephalus canis* és *felis*), azonkívül a *Trichodectes canis* és *subrostratus* nevű szőrtetűkben van meg. Ha a kutya vagy macska a „bolházás” közben ezeket ienyeli, akkor benne ezen galandféreg ki fog fejlődni. Éppen ilyen módon lehetséges azután kutyák vagy macskák útján az embernek is ezen galandféreggel való fertőződése.

Egyéb élősködők, a szívó- és fonálférgék fejletlen alakjai szintén alsóbbrendű állatokban találhatók meg, amelyek élvezete után az illető férgek, amennyiben a kifejlődésükre az illető állat nedvei megfelelők, ki fognak fejlődni.

A vadállatok külső élősködői.

(Folytatás.)

Írta: Raitsits Emil.

Argasinae.

Az argasinaek kültakaróján páncélszerű megvastagodás nem látható. Rendszerint a testük felülete ráncos vagy szemölcsös. Az ivari nyílás a nőstényeknél haránthasíték, a hímnél pedig kerek. Az ormány a palkószerűen előrehajló hátirész alatt helyeződik. A palpusok négy részre tagozottak. Némelyik fajnál szemek is jelen vannak, a legtöbbnél a szemek hiányzanak.

Koch Róbert 1905. évben Afrikában felfedezte, hogy az emberek visszatérő (recurrens) lázát előidéző spirochaetákat az argasinaekhez tartozó *Ornithodoros moubata* vérszívás, közben közvetíti. Az afrikai visszatérő lázhoz igen hasonló ázsiai-európai recurrens lázát valószínűleg az *Argas persicus* közvetíti. Sokan a visszatérő láz közvetítőjének a telveket is tartják. A visszatérő láz esetében szabályszerűen több láztalan nap után több napos lázas állapot jelentkezik ismétlődve. Embereknél a visszatérő láz előidézője a *Spirochaeta* (spirillum) *Obermeieri*, mely hosszú, könnyen mozgó, mikroszkópos kicsinyiségű élőlény és a visszatérő lázban beteg emberek vérében a lázrohamszerű ideje alatt kimutatható. A spirochaeták hová tartozása még nem bizonyos. Schaudinn a spirochaetákat, így az emberi vérbaj (syphilis) okozóját, a *Spirochaeta pallida*-t is az állati véglényekhez (protozoa), mások pedig a baktériumokhoz számítják. A visszatérő lázát előidéző spirochaeta átvihető igen könnyen majmokra, patkányokra és egerekre. Nemcsak az emberorvosi körletben szerepelnek a spirochaeták, hanem az állatorvosi körletben is a szárnyas és emlős állatok spirillosisával foglalkozik. Mielőtt a betegséget közvetítő élősködőkre áttérnék, röviden ismertetem az állatoknál észlelt spirillosist.

A szárnyasok spirillosisát a csavarszerű *Spirochaeta anserina* és *Spirochaeta gallinarum* idézi elő, mely a beteg vérében elszaporodva rendszerint a tyúkokat és ludakat halálosan megbetegíti. A betegséget 1891. évben Sakharoff Transkaukaszban fedezte fel. A betegség Tuniszban ludak között, Braziliában és Bulgáriában tyúkok között fordul elő. A csavarszerű hajlások mutató kórokozó mikroorganizmus a beteg állat vérében igen élénk mozgást végez. A beteg állatból kibocsájtott vérben legfeljebb 2—3 napig marad életben. A spirochaetákat mindeztől nem sikerült mesterségesen tovább tenyészteni. A természetes fertőzést az *Argas miniatus* közvetíti. A betegség étvágytalansággal, magas lázzal (42°2—43°0 C.) kezdődik, amelyhez nagyfokú gyengeség, aluszékonyosság, vérszegénység, hasmenés, lesóványodás és bénulás társul. A betegség 1—2 napi fennállása után halál vagy gyógyulás következik.

A szárnyasok spirochaetáihoz alakilag teljesen hasonló vérelősködők az emlősállatok vérében is előfordulhatnak. Dél-Afrika területén a szarvasmarhák vérében előfordul a *Spirochaeta Theileri*, a természetes fertőzést a *Rhipicephalus decoloratus* közvetíti. Oroszországban szarvasmarhák véréből kimutatták a *Spirochaeta Tschischir*-t. Juhok vérében a *Spirochaeta ovina*, Praetoria sertéseinek bőrfekélyeiben a *Spirochaeta suilla* élősködik. Kelet-Afrikában Stordy lázasan beteg lovak véréből spirochaetákat mutatott ki. Ezeknek előrebocsájtása után áttértek az argasinaek rövid ismertetésére.

Az argasinaek, a poloskákhoz hasonlóan, a gazdaállat testét a sötétség, az éj leple alatt támadják meg, amelyből vért szívnak. Amint a kiszívott vérből jóllaktak, a környező tárgyak, falak repedéseibe visszavonulnak, más fajok pedig jobban kedvelik a száraz és poros földfelületet. Az argasinaek ismételtlen vedlenek és több éven keresztül életben maradnak. Olt közli, hogy az *Argas reflexus* három éven keresztül a legszigorúbb koplaltatás

mellett életben marad. Az argasinaek nagyfokú szívóssága miatt nehezen írhatók ki a már fertőzött baromfi- és galambólak illetőleg dúcokból.

Az argasinaek között a legnagyobb testű a 9—10 mm. hosszú és 0.7 mm. széles *Argas reflexus Fabricius*. A majdnem tojásdad alakú élősködő kültakarója finoman ráncolt és négy pár végtaggal van ellátva. Az *A. reflexus* az éj idején tyúkok, kacsák és galambok vérére szívja és nappal búvóhelyére tér vissza. A vért szívó élősködő az embert sem kíméli meg. Az élősködő csípésével mérget ojt be a bőrbe. A bőr kipirosodik a csípés helye s igen gyakran meg is duzzad, egyúttal minden esetben viszkető érzést vált ki. Tömeges csípés esetén mérgezés tünetei észlelhetők a megtámadott állaton, amely szapora lélekzésben és érverésben, továbbá hányásban nyilvánulhat. Amely szárnyas állományban az argasinaek tömegesen fellépnek, ott az állatokon a vérszegénység tüneteit észlelhetjük. A szárnyasok spirochaetosisát is közvetítheti az *Argas reflexus*.

A most tárgyalt élősködőnél kisebb az *Argas persicus Fischer de Waldheim*, melynek teste körtealakú, kültakarója ráncos. Előfordulási helye: Perzsia, Közép-Ázsia, China, Fokföld és Ausztrália.

Az *Argas persicus* vérszívás végett felkeresi a tyúkokat, kacsákat, ludakat, pulykákat, struccokat, kanári madarakat és más szárnyasokat, továbbá az embert is. A Fokföldön baromfityesztőtelepeket olyan tömegesen támadja meg az *Argas persicus*, hogy a szárnyas állományt teljesen kipusztíthatja. Fialat struccok is elpusztulnak az élősködők tömeges fellépése esetén. Egyébként az élősködő a szárnyasok spirochaetosisát közvetíti. Újabban az Európában és Ázsiában fellépő visszatérő láz közvetítőjének is tartják.

Az *Argas miniatus* Amerikában a ludak spirochaetosisát közvetíti.

Az *Ornithodoros moubata Murray* 10 mm. hosszú és 0.7 mm. széles, bár szemei nincsenek, mégis a fényt nem szereti. A vérszívás után teste zsákszerűen megfúlik. Hazája Afrika és a benszülöttek hajlékainak talaján, valamint az esőtől védett laza földrétegben tanyázva lesi áldozatait. Az éj beálltával megtámadja az emberi testet és a mint már említettem, visszatérő láz spirochaetait ojtja be az emberi szervezetbe. (Folyt. köv.)

Egy marék virág egy madárbarát hantjára.

A múlt évben két madárbarát hagyta el e földtekét! Az egyik francia volt, Párisban élt és úgy hívták, hogy Henri Pol, a másik magyar volt, Eperjesen élt és neve Wantzák Samu volt. Az elsőt — dacára a világháború fergetegének, — elsiratták, hosszú cikkben a francia lapok, a másikkól csupán a helyi lap emlékezett meg néhány vérszegény sorban. Pedig mily hasonlók voltak; a szó legszorosabb értelmében: „Doppelgänger“-ek! Mindkettő nyugdíjas hivatalnok volt a francia 86 évet, a magyar 67 évet élt. Mindkettő csak a madaraknak élt. Azok szenvedéseit csökkenteni, volt élethivatásuk. Ki tudja, mi készítette mindkettőt erre, mily fájó, titkos seb volt ennek impulzusa!...

A magyar míg élt, félt állandóan attól, hogy lelkének rejtett, féltett jóságát piacra viszik, az éhes szemek elé dobják, azért csak ma merek róla néhány sort írni, midőn azok már nem bánthatják... Megbocsájt Ó ezért nekem halóporában, mert hiszen célom: a sors akaratán való megbékéltséget, a szelid s egész világot átölelő szeretetet példának állítani a verekedő, rohanó emberek elé! Nem beszélhetek azonban a magyarról anélkül, hogy a franciát ne említsem, mert súlyt helyezek arra, hogy kidomborodjék minél élesebben e két egyén hasonlatossága, mi ismét rikitóan kiszínezi azt, hogy mily különbözően ítéli és jutalmazza meg két egyenlő fiát!...

A francia lapok a múlt nyáron következőket írták Pol-ról:

„Élt Párisban egy öreg ember, akit majd mindenki ismert a francia fővárosban, bár senki sem tudta nevét. Úgy hívták Le charmeur d'oiseaux, a madárbűvölő. Az öreg u. i. minden nap megjelent a Tuillériák kertjében, s amikor a madarak meglátták, hangos csicsereggel köszöntötték. Minden madár megszólaltatta hangszerét, dallal fogadván öreg barátját. Rászállottak a fejére, vállára, kezefejére és újjongtak, örültek neki. Okos két szemükkel bizakodva néztek rá, ő pedig füttyölt nekik sajátságos, érthetetlen, titkos trillázással. Úgy mesélték, ez a madarak beszédje volt, mert ráfelelgettek a pintyek, a csízek, a fecskék, a verebek. Mindkét zsebe tele volt morzsával, szemmel, a kukacvöknök való hangyabábal. Ott töltötte minden idejét kis barátai közt, hiszen nem volt senkije. A madarakkal barátkozott, azokkal beszélt, azoknak mondta el bűjút-báját, elsuhanó emlékeit. Lassanként valóságos csoda lett, az idegvezetők megmutogatták az öreg mindenkinék, mert nevezetesség volt, Páris egyik kuriózuma. Amikor a háború kitört, ő volt az egyetlen valaki, akit nem gyújtott meg a háborús láz, aki nem lelkesedett, mert a madarak nem viseltek háborút. Az öreg csak úgy kijárt minden nap a parkba, mint azelőtt. Vitte a morzsát, a fehér francia kenyeret. A háború pedig rátette kezét a városra, a kenyér mind kevesebb és mind feketébb lett. Az egész város megérezte, csak a madarak nem, mert az öreg lemondott a maga kenyéréről és odaszórt a madarak elé. Ez ölte meg. Az öreg úr éhezett és egy szép napon — amikor a madarak hajnali muzsikával köszöntötték a kelő napot — meghalt, azóta hiába várják dalos barátai. Elköltözött, mert nem akarta látni a pusztulást. Tuillériák kertjébe néhány nappal beszállott egy vijjogó ércmadár, a németek bombája. Egész raj madár elpusztult. Az öreg charmeur d'oiseaux nem bírta volna ki a csapást. Mintha megérezte volna: kitért előle, békésen eltávozott!...”

Ezt írták a francia lapok, így emlékeztek meg a meghalt madarak barátjáról akkor, midőn élet-halál küzdelmét vívta e nemzet. Ily nagy időkben egy szerény madárbarátról is ráértek megemlékezni, azt elírni. Igazán nem volna ez idézett sorokhoz már mit fűznöm, mert hiszen, mint említettem már a magyar madárbarátról is szakasztott azt lehet csak írni, csak a hely változik. Ő is naponta jelent meg az eperjesi sétateren, nyugdíjaztatása után pedig egész szabad idejét, — tehát egész nap, — ott töltötte, mindig egy és ugyanazon padon ült. Az otthon, lakásán gondosan minden madárnak külön skatulyába elhelyezett ételt osztotta szét közöttük. Neki is fejére, vállára, kezefejére repültek a madarak és szedték el a morzsát. Hangos csicsereggel fogadták. Ha pedig távol voltak, egy két fütty elegendő volt ahhoz, hogy melléje repüljenek. A sajátságos érthetetlen, titkos trillázáshoz ő is értett; bírta a madarak beszédét!... 1851-ben született, egy gyermekkori baleset következtében egyik lába 15 centiméterrel megrövidült, sánta volt. Eperjesen végezte iskoláit. Fiatal korától kezdve az eperjesi telekkönyvi hivatalban írtnok volt, míg körülbelül 16 év előtt nyugdíjba vonult. Míg hivatalba járt, a város galambjait etette és gondozta. Ha néha előfordult, hogy nem jöhetett idejekorán a sétányra, akkor a madárkák már türelmellenkedtek és elébe jártak a sétány — messzeeső, — bejáratáig. Véghetetlen öröme szolgálta a boldogultnak, hogy 1918. újév napján egészen a Fő-utcára jöttek elébe tollas barátjai, mintha nem várhattak volna már újévi üdvözlőjükkel!... Rendes életmód mellett még sokáig élhetett volna, azonban a háború, úgy látszik, őt is elpusztította. 1918. március 28-án halt meg, árván hagyva kis pártfogoltjait. Tavasszal tűnt el örökre körükből, midőn már nem szorultak annyira támogatására! Végredelet nélkül húnyt el. Vagyonát nem hagyta azon néma szenvedőknek, kik közt életét töltötte és kiknek azt szentelte, de az örökösök egyik igen nemeslelkű tagja indítványára következtében, van remény arra, hogy a madárvédő-egyesület is kap az örökségből és azáltal azon helyzetbe jut, hogy pártfogoltjait továbbra is támogathassa, ezáltal legmegfelelőbben megőrizvén emlékét!

Egy esztendőben érte pótolhatatlan veszteség a francia és a magyar madárkákat! Párisban és Eperjesen árvák lettek a madarak! Az öregek csicseregve mesélnek fiókaiknak itt is, ott is egy jó, nemesszívű állatbarátról. Megmutatják nekik a hantot, mely elrabolta, fogva tartja pártfogójukat. Ha kél a nap, ha nyugalomra tér, ott találja a sírkeresztben, altató dalt csicseregve a kis tollas, bús árvákat. A hideg, sötét sírből is kiáradó szeretet melengeti télen megdermedt tagjaikat!...

Az eperjesi temetőben, az Állatvédő-Egyesület által már évekként azelőtt átalakított, ezen madárvédelmi telepen rövidesen áttelepül a nagy téli etető. Watzák Samu sírja fölé kerül! Mily szelíd, mily édes lesz e hant alatt a pihenés, mely fölött a téli kínokat enyhíti a soha sem üres téli etető!...

Eperjes, 1919. február hó 9-én.

Bohrandt Lajos.

A MAGYAR GALAMB TENYÉSZTŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI

Rovatvezető: Hock Árpád.

Titkárság: Ill., Lelkészs-utca 10. Pénztárnok: Wagner János, Ill., Majláth-u. 30.

Az egyesület összejövetelét vasárnaponként d. u. 6 órákor tartja saját helyiségében (VIII., Baross-utca 119, Loska-féle vendéglő különterme). Minden hó első vasárnapja választmányi ülés.

Közgyűlés.

Nincs még egy esztendeje, midőn néhány lemosolygott galambász megalakította a M. G. O. E.-t. Ma már közel 200 tagot számlálunk. Ha csak a pusztasági tagszámot tekintjük is, fényes eredmény. Azonban nem a *quantitás* az, mivel teljesen meg lehetünk elégedve, hanem a *qualitás*.

Minden legkisebb túlzás nélkül állíthatjuk, hogy az ország legjobb, legértékesebb galambásza a mi gárdánkban vannak.

Megvívtuk a harcot és győztünk. Diadalmas örömmel állíthatjuk meg a tény.

Nem is lehetett ez másként. Nem lehet ott nem győzni, ahol a leghatalmasabb fegyver van a kézben; az *igazság*.

Jóleső elégtétel ez nekünk, kik nem kerestük a széthúzást, kik csak az igazságot akartuk, *sőt ma is a megértés, a békés együttműködés elvét valljuk*.

A közgyűlésen úgy a pesti, mint a vidéki tagok nagy számmal jelentek meg.

Peschky elnök szép megnyitója után Hock igazg. ismertette az egyesület eddigi működését.

Bár elismeri, hogy az egyesület rendkívül megerősödött programjából a megvalósíthatókat meg is valósította, elismeri, hogy az egyesületi élet kezd a régi színvonal felé emelkedni, amit bizonyít a kifejtett tevékenységgel, a maga részéről még sincs megalégedve. Még többet kell dolgoznunk, még fokozottabb munkát kell végeznünk, mert az első év szép eredménye bebizonyította a szorgalmas, kitartó munka minden akadályt ledöntő erejét.

Dolgozzon mindenki tehetsége szerint, ne várjon arra, hogy más megelőzze.

Igyekezzen az egyesület minden tagja megerősíteni saját szervezetét; az orsz. egyesületet.

Itt nincsenek első és másodrendű tagok. Egyforma joga, de egyforma kötelessége is van mindenkinek.

Az első, a legfontosabb kötelesség pedig az egyesületet nagyvá, hatalmassá és erőssé tenni, mert csak akkor tud szép és nemes céljainak megfelelni, ha minél többen, mentől jobban összeforrvra dolgozunk.

Mi kicsibe, már közel egy éve megvalósítottuk a kommün államot az egyesület keretein belül.

Itt dolgozott mindenki és az eredmény: az egyesület szép sikere — mindenkié.

Ha már megvontuk a párhuzamot, beszéljünk egy kicsit az általános helyzetről is.

Ma egy rettenetes, félelmesen nagyszerű vihar lefolyását látjuk. De vihar után tisztább, üdőbb, ragyogóbb lesz az ég.

A társadalomnak, az osztályok viharzása után is szebben, melegebben süt az emberi jogok napja. Nem volt még forradalom a világon, még az elnyomott, a vérbefojtott forradalmakat sem véve ki, melyből közvetlenül, vagy közvetve valami hasznos, valami üdvös ne következett volna.

Ma a dolgozók érdekében folyik az átalakító titáni harc. Aki dolgozott eddig és dolgozni kíván ezután is, azé a jövő.

A legtöbb galambász (talán nincs is kivétel) eddig is nehéz, fárasztó munkával kereste kenyerét és, ha kenvencc sportjával akart foglalkozni, pihenő idejét és saját álmát volt kénytelen meglopni, mert a szervezett tőke szórakozásra nem adott időt a dolgozóknak.

Ha ez a vihar elsöpri ezt a rendszert, ha tisztító villámai kiégetik ezt a sok igazságtalanságot, azt a sok szennyet, ami oly sok idő óta felgyülemlett a kapitalista világrend szemétdombján, akkor minden dolgozó ember ujjongó örömmel köszöntse ezt a vihart, mely után egy szebb, egy boldogabb jövő, egy emberibb, tisztultabb életfelfogás következik.

Minden vihar míg tart, kellemetlen érzéseket kelt. Szorongó, félelmes érzés nehezedik a lelkekre, különösen azokéra, kik nem várták e vihart.

De vihar után *mindenki* teli tüdővel szívja majd az életet, a friss, a szabad levegőt.

Szabad levegőt, szabad országban. Hol nincsenek urak és koldusok, hol dolgozik mindenki, mindenkiért. Ha majd *mindenki* dolgozik, jut idő bőven a szórakozásra és pihenésre is.

Lesz idő elég a galambászatra is. Mert téves dolog azt hinni (amint már egyesek ijedten ujságotlák), hogy az új rend betiltja a galambászatot mint luxust.

Sőt ellenkezőleg, ami eddig tényleg luxus volt is, egyes kiváltságosak privát passziója, ha az tényleg szép és nemes dolog, az általánossá fog válni és mindenkinek hozzáférhető lesz.

Az új társadalom felkarol minden szép és hasznos sportot és tudományos ágat.

A galambtenyésztés különben is félig tudományos munka és mint munka, hasznos és produktív.

Attól sem kell félni, hogy az egyesület kis vagyona veszélyben lenne. Csak a kártyaklubbok és hasonló bűnbarlangok pénze kerül jobb helyre. A mi pár száz koronánk pedig teljesíteni fogja azt a kulturális hivatást, melyre rendeltetett.

Az ügyv. igazgató ezek után részletesen ismertette a vezetőség múlt évi munkásságát az egyesület megalakításától kezdve. Beszámolt a taggyűlésről, a kiállításról (házi bemutatóról), az eléségbeszerzésről, a lábgyűrűk szétosztásáról, a röpverseny előkészítéséről, felolvasásokról stb., stb.

Átérve az egyesület vagyoni helyzetének részletezésére megállapítja, hogy az egyesület anyagi helyzete is örvendetesen erősödik, bár ahol sportérdekről van szó, nem fukarkodtunk. Ez

az anyagi fellendülés nem csak a tagdíjaknak a tagok számarányával növekvő összegéből állt be (hiszen a tagdíj leszámítva lapunk előfizetési díját csak évi 4 korona), hanem tagjaink dicséretes áldozatkészségének tulajdonítható.

Itt külön köszönet illeti Lappó és Jankovits tagtársakat, kik az egyesületnek nagyobb mennyiségű lábgyűrűt adományoztak, melynek eladási árából szintén jelentős összeg fog a pénztár javára befolyjni.

Bár a személyi kultusznak nem vagyunk hívei, de nem lenne a beszámoló teljes, ha meg nem emlékeznénk külön szeretett és mindünk által tisztelt elnökünk Peschky tagtárs céltudatos munkájáról, ki szeretetre méltó egyéniségével, nagy szaktudásával és különösen pártatlan és részre nem hajló természetével életelője, összekötő kapcsa egyesületi életünknek és irányítója a vezetőségnek. Míg ilyen elnökünk van, biztosítva van a fokozatos fejlődés lehetősége.

Ismételten kérjük a tagtársakat, dolgozzon mindenki tehetsége szerint a galambsport fellendítése érdekében, támogassa a vezetőséget munkájában, viszont a vezetőség minden erejét, minden tudását összpontosítani fogja, hogy a jövő év eredménye minden sporttársat a legteljesebb mértékben kielégíthessen.

Hock igazgató után ismét Peschky elnök vette át a szót. A tőle megszokott szónoki készséggel buzdította a tagokat további munkára. Gyönyörű beszéd keretében fejtette ki az egyesület jövő programját, messzeható perspektívát nyújtva minden galambász igaz örömére. Kristályos okfejtéssel boncolgatva a mai helyzetet, szép fordulóval az egyesület ügyeire tért vissza. Ajánlja, hogy a mai korszaknak megfelelőleg, mivel az egyesület ugyanis a kölcsönös szeretet és bizalom alapján áll, jövőben a vezetőség az eddigi „tisztikar” elnevezés helyett „bizalmi testület”-nek hívassék, Ajánlotta, hogy az egyesületben a „úr” megszólítás szűnjön meg, e helyett használják a „sporttárs”, „tagtárs” vagy „elvtárs” megszólítást. (Ennek dacára — élénk derűtséget keltve — egy-kétszer csak rábotlott nyelve a megszokott „úr”-ra.)

Ezután az alapszabályok némely pontjának módosítására került a sor, mely módosításokat az ügyv. igazgató javaslatára a közgyűlés egyhangulag elfogadta.

A módosított és elfogadott alapszabályok értelmében: „Aki galambkereskedéssel üzletszerűleg foglalkoznak, nem lehetnek az egyesület tagjai.”

Az egyesület tagjai „galambjaikat elsősorban az egyesület tagjainak kötelesek eladás céljából felajánlani, vagy az egyesületben elárvereztetni és csak ha az eladás ezek között nem sikerülne, adhatják el az egyesületen kívül álló személyeknek.”

A vezetőség kibővített társelnökökkel, alelnökökkel, jegyzőkkel stb.

A mely helybeli bizalmi (választmányi) tag három egy-mást követő ülésről indokolatlanul elmarad, annak mandátuma megszűnik és helyette egy póttag hívandó be.

A közgyűlésen szavazati joga van minden tagnak, ki az egyesületnek legalább egy éve tagja.

A bizalmi ülések zárttá nyilváníthatók, ha azt a vezetőség és a bizalmi testület 3—3 tagja kívánja.

Az elnök megállapítja, hogy indítvány nem érkezett be.

Következett a vezetőség kibővítése, mely alkalommal Balassa György és dr. Rupánovits János illusztris tagtársainkat a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel társelnökökké választotta meg. Ugyancsak egyhangulag választattak meg Csapó László, Bosznay Károly és Novotny Géza tagtársaink alelnökké és Raitsits Emil egyesületi állatorvossá.

Szükségtelen külön kiemelni a fenti nevek viselőinek bókros érdemeit, azonban lehetetlenség különösen Balassa György nevét e helyen némi meghatottság nélkül leírni.

Nem igen van sportunknak lelkesebb úttörője és művelője mint ő. Tollal és tettel minden galambász mintaképe volt hosszú

éveken keresztül. Mint mester; iskolát alapított, egész gárdát nevelt az országnak a galambsport terén. Oktatott, buzdított tanáccsal és tettel segített mindenkin önzetlenül, haszon nélkül, sőt rá is fizetett nem kevészer.

És éppen azok, kik legelőbbit köszönhetnek. Neki, fizettek rút hálátlansággal jóságáért. Emberek és intézmények, kiket előre tolt erős vállalival, később — emberi szokás szerint — midőn gondolták, hogy nincs rá szükségük, egyszerűen faképnél hagyták. A bolondok azt hitték, hogy az ilyen „citromot“ ki lehet facsarni.

Száz más gyengébb ember, kit nem hevít az eszme, kiket nem tüzel a munkaszeretet, már régen hátat fordítottak volna galambnak, embernek egyaránt.

Azonban Balassa sportársunk az apostolok rajongásával és kitarásával, ezek szelidségével és bámulatos szívósságával túrta a hálátlanok pálfordulásait, sőt néha a gúny nyilait is és ment tovább felemelt homlokkal a szép, de göröngyös utakon, meg nem állva és le nem térve egyszer sem, bár lelke mélyében (melyet csak legbizalmasabb barátainak tárt fel) fájt, sajgott az indulat.

Lehetetlenség megindultság nélkül végigtekinteni egy ilyen pályafutáson, ily szívós akaraton, annyi hittel párosult szereteten, mellyel egy ember csúng a galambsporton.

Legyen követendő példa különösen az ifjabb sportársak előtt. Tanuljanak lelkesedést, kitartást és önmérsékletet. Csüggedőké még a mult emléke sem egészen; mert az elhalványul, azonban a bátraké, az erőseké a jövő!

Nem kell bemutatnom az elnökség többi tagjait sem, mindannyian kipróbált harcosok és régi érdemes sportemberek.

Az újonnan megválasztott állatorvos, Raitsits Emil neve szintén előnyösen ismert tagjaink között, úgyis mint lapunk szerkesztője, úgyis mint lelkes sportbarát és mint az állatorvosi főiskola nyilvános rendelőjének vezetője, állatkerti állatorvos, ismert kinológus stb., stb.

A kiküldött jelölő bizottság nemcsak az elnökség, hanem a bizalmi testület többi tagjainak jelölésénél is oly szerencsésen és sikeresen oldotta meg az összeállítás nem könnyű munkáját, hogy méltán számíthat mindönk elismerésére.

Mindenki a neki megfelelő szerepkört kapta. Képviselve van a számaránynak megfelelően (sőt talán az arányon felül is) a vidék is és megfelelő helyezéshöz jutottak a díszgalamb tenyésztők is.

Azonban, ha volna olyan, ki magát mellőzöttnék érezne kérjük igyekezzen munkásságával kitűnni és jövőben kész örömmel méltányolni fogjuk működését.

A közgyűlés az új bizalmi testület éltetésével lelkes hangulatban oszlott el. A jövő krónikásai számára megemlítem még, hogy az áldomást málna fröccsel köszöntöttük. (Talán ezért nem jött el Ujhelyi Anti alkoholista barátunk?) (há.)

HIREK.

Röpverseny. Egyesületünk f. év június 1-től július 15-ig röpversenyt rendez. A versenyen részt vehetnek egyesületünk tagjai közül azok, kik ezen szándékukat legkésőbb f. év május hó 4-ig bejelentik. A röpcsapat állománya legkevesebb 18 drb. Nevezési díj csapatonként K 10.—. A versenyen részt venni kívánókat kérjük hogy a részükről javasolt körleti bíráló-bizottságot (legalább 3 egyesületi tag) mielőbb jelentsék be. Az egyesület a maga részéről szintén küld ki ellenőrt.

A bíráló-bizottságok kész, rovatozott űrlapokat kapnak és az azokon feltett kérdésekre adják meg a kívánt adatokat; jgy pl.: az emelkedés ideje, a végzett munkateljesítmény stb.

A versenyre a következő díjak vannak kitűzve: kettő I. díj à K 50.—, kettő II. díj: à K 25.—, kettő III. díj: à K 15.—, kettő IV. díj: elismerő oklevél. Külön díjak: egy esetleg előforduló rendkívüli teljesítményre külön K 100.—; egy díj budapesti gólyásokra K 25.— pénzdíj. A legszebb eredményt elért csapat részére 2 pár eredeti „Pörtl gólyás“ (Pörtl Ferenc tagtárs adománya).

A különféle díjak elnyeréséhez a következő teljesítmények kívántatnak: I. díj: 1^{1/2} órai tűnő magasság; röptartam 2^{1/2} óra. II. díj: 1^{1/2} óra egész magasság; röptartam 2 óra. III. díj: 1 óra egész magasság; röptartam 1^{1/2} óra. IV. díj: 3/4 óra egész magasság; röptartam 1 óra. A budapesti gólyásoknál (egy-két színes galambbal tarkítva) 1/2 óra félmagasság; röptartam 3/4 óra. Nevezéseket a titkárság fogad el.

A M. G. O. E. kiegészített vezetősége. **Főbizalmiak:** Peschky Ferenc (elnök), Balassa György, dr. Rupánovits János (társelnökök), Csapó László, Bosznay Károly, Novotny Géza (alelnökök), Hock Árpád (ügyv. igazg.), Weiszenau Alajos (ügyv. titkár), Pörtl Ferenc (titkár), Raitsits Emil (egyet. állatorvos). **Vezető bizalmiak:** Szager Péter, dr. Erőskövy Dezső, Szultzberger Gyula (jegyzők), Wágner János (pénztáros), Maga János (pénzt. ell.), Trenka János, Lappó Ödön, Golecz Viktor (ellenőrök), Farnek Ernő, (gondnok). **Bizalmiak:** (Választmány) I. Rendes tagok: Bene Bertalan (Emőd), Balázs Károly, (Szeged), Barna János, Bader Ede, Cserey Géza, Imbrava József, Eggendorfer Károly, Gállik Károly, Heinlein Antal, Heisenberger József (Bpest), Hanczik Rudolf (Miskolcz), Jankovits Viktor (Csepel), Janda Vilmos (Temesvár), Kecskés Zsigmond (Bpest), Katona István (Debrecen), Kaiser Gyula (Eger), Kálmán József (Kecskemét), Mészáros Henrik (Bpest), Nagy Gábor (Arad), Nagy Lajos (Debrecen), Pörtl József (Ehmanntelep), Pernyész János (Bpest), Pataki Adolf (Sopronnémeti), Polka Ernő, Quittner Imre, Rauch György (Bpest), Szikorszky Károly (B.-gyarmai) dr. Szemere Bertalan (Lipik), Schaller Ervin (Vác), Wokurka Mihály (Bpest). II. Póttagok: Gerencsér József (Bpest), Juhász Mihály (Bpest), Kón János (Kispest), Ruck Lajos (Kispest), Somody Sándor (Szombathely).

Taggyűjtés. A közgyűlésen elvileg elfogadtatott, hogy minden tag igyekezzen az egyesületnek még egy, általa ismert, megbízható és tisztességes galambászt tagul megnyerni. Megjegyezni kívánjuk itt, hogy más egyesület tagjaira nem vadászunk. Ha önként jön valaki, minden intelligens, rendes embert szívesen látunk, de senkit nem csábítunk. Tartsa tehát kötelességének minden tagtársunk az egyesület erejét lehetőleg növelni egy *jellemes, tisztességes* sporttárs „megszervezése“ által.

Elítelt galambcsiszár. Matesoszky Jenőt, mert Hanczik Rudolf tagtársunk galambját elfogta és midőn tagtársunk tőle visszakövetelte, annak nyakát laszakította, a miskolci bíróság egy hónapi elzárásra és 70 korona kártérítésre ítélte. Az ítélet jogerős. Lehet tehát a csiszárok ellen védekezni, csak nem kell egy kis fáradságot restelni. *Törvény elé a csiszárokkal!*

Pénztári kimutatás.

1918.

Bevételek:

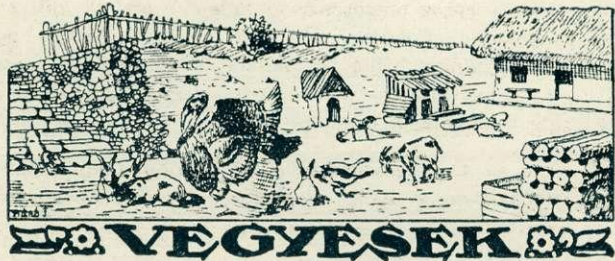
Tagsági díjak	K 616.—
Adományok	„ 325.—
Árverési jutalék	„ 34'62
Nevezési díjak	„ 245.—
Belépő díjak	„ 259.—
Pályadíjul adományozott összegek	„ 140.—
Perselypénz	„ 51.—
Eleségért befolyt	„ 368.—
	<hr/>
	K 2.038'62

Kiadások:

Eleségért	K 400—
Nyeremények (pályadíjak)	„ 625—
Költségek	„ 151.10 „ 1.176.10

Készpénzegenleg 1918. dec. 31-én . . K 862 52

Tranka János s. k., Novotny Géza s. k., Száger Péter s. k.,
 pénztáros. Cserey Géza s. k., ellenőr.
 számvizsgálók.

Idegen testek az orrban. Meglepő tény, melyet most megint egy újabb eset megerősít, hogy az emberi orrba idegen testek juthatnak be és okozhatnak súlyos zavarokat anélkül, hogy akár a betegnek, akár a kezelőorvosnak halvány sejtelve volna az idegen test jelenlétéről. Erre vonatkozólag dr. Emil Glass nemrég egy fiatalos pácienst mutatott be a Bécsi Orvos-egyesületben, aki évekig viselt az orrában egy üvegyöngyöt. Ennek következménye állandó főfájás és idegfájdalom volt, mely ellen sokáig kezelték a legkülönbözőbb módon, de eredménytelenül mindaddig, mig nem végre a baj okát felismerték és eltávolították. A háború alatt előfordult, hogy egy katona hónapokig viselt orrában egy gránátzilánkot, anélkül, hogy tudta volna. A következmények nagyon súlyosak voltak s csak komoly operáció következtében szűntek meg. Néha egészen hasonló tüneteket idéz elő egy-egy megfordított irányban növekvő szemfog.

A bölcsek köve. Az emberiség tizenöt évszázadon keresztül álmolta a mesterséges arany álmát. Azt vélte, hogy ólomból, ónból, higanyból és egyéb kevésbé nemes fémek vegyületeiből össze tudja állítani a legnemesebb fémet, ha bizonyos vörös port kever hozzá, melyet „bölcsek kövé”-nek neveztek. Az alchimisták egész törekvése arra irányult, hogy ezt a nemesítő csodaszert, ezt a csodatevő „elixirt”-t, ahogy ők nevezték, felfedezzék. A magikus vörös tinktúrának azonban nemcsak az kellett volna, hogy legyen a képessége, hogy nemtelen fémeket aranyra változtassa, hanem régi írások hamis értelmezése útján azt is várták tőle, hogy a betegségeket meggyógyítsa, sőt az emberi életet meghosszabbítsa. A tinktura lett volna az a csodaszert, mely az összes betegségeket meggyógyítja s az öregedő testnek visszaadja fiatalos rugékonyságát. Az arany és a vele összekötött javak ékessége kétségtelenül több hívet szerzett az alchimianak, mint a tiszta tudásszomj, de azért kétségtelen, hogy sok jóhiszemű tudós áldozta életének egész munkáját, sőt némelyik minden vagyonát is a bölcsek kövének felfedezésére — de természetesen hiába.

Helyettesítheti-e a burgonyacsira a vetőburgonyát? Svájcban valóságos mániává fajult a földműves lakosság körében a burgonyacsira (burgonyaszem) gyűjtése, mert ez a burgonya vetése alkalmával állítólag teljes eredménnyel helyettesítheti a vetőburgonyát s így a termelő tetemes burgonyakészlet menthetne meg a fogyasztás számára. A badeni mezőgazdák minapi nagygyűlésén azonban Kudler brugi mezőgazdasági iskolai tanár érdekes előadásban óva óvta a gazdákat a burgonyavetés ilyenfajta elintézésétől, s kimondta, hogy a csirából származott burgonyanövény terméshozadék szempontjából messze mögötte marad az olyan növénynek, amely a teljes burgonya elvetéséből származik.

Mekkora hideget bírnak el a bakteriumok? A lég cseppfolyóssá tétete új lehetőséget nyújtott annak megállapítására, hogy a szerves élet a hidegnek mekkora fokát bírja el. A vizsgálatok során kitért, hogy a legalacsonyabbrendű életszervezeteknek, az úgynevezett mikroorganizmusoknak van a legnagyobb ellentállóképességük. Pestisbacillusok például hónapokig életben maradtak, noha — 31 C. fokra lettek lehűtve, difteriabakteriumok kibírták a — 60 fokot. A tüdővész bacillusai megtartották életképességüket, miután egy órahosszat — 100 fokra voltak lehűtve s csak akkor haltak el, mikor a hideget — 160 fokra növelték. Gennykokkuszok még — 220 fok hideg mellett is életben maradtak s néhányuk még — 252 fokos cseppfolyós levegőbe való bemártás mellett is megtartotta vitalitását. Hasonló ellentállóképességet mutattak bizonyos növényi magvak, s mivel ezeknek minimális víztartalma ismeretes, fel lehet tenni, hogy a mikroorganizmusok nagy ellentállóképessége szintén a sejtek parányi víztartalmának tulajdonítható.

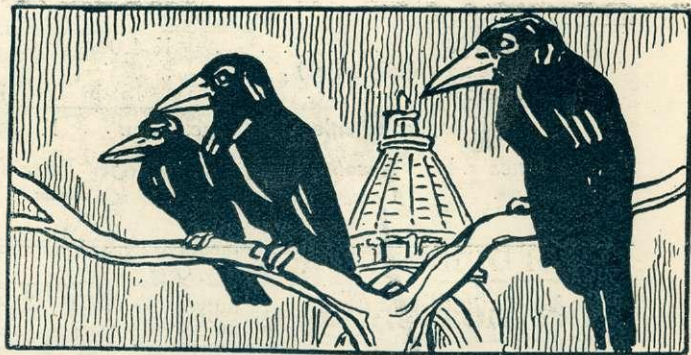
Tizezeréves erdő. Landskrona svéd város területén egy épülő hajógyár alapozási munkálatainál felszínre került egy tizezeréves erdő. Az erdő a jégkorszaktól származik s korát az azt borító humuszréteg tudományos megvizsgálásának eredményeitől tizezer esztendőre becsülik. Az erdő öt méternyire fekszik a föld színe alatt s turfamocsárban áll, melyben növényi maradványokon kívül vaddisznók megkövesült maradványaira is leltek. Érdekes, hogy megkövesült *mogyorók* is kerültek felszínre, amiből arra kell következtetni, hogy a mogyoró a komlók mellett egyike ama kevés növényfajnak, mely a természet őskorából maradt ránk. A tizezeréves erdőt Grönvall és Nelson svéd tanárok a svéd biológiai bizottság megbízásából legközelebb tudományosan át fogják kutatni.

A rózsa szerepe a gyógyászatban. A rózsa értéke a gyógyászatban ismét felszökött, mióta több kutató megállapította, hogy az illat is gyógyító erővel bír, amit különben már évszázadokkal ezelőtt is tudtak, mikor a tömjént és mirhát nemcsak vallási szertartásoknál, hanem gyógyításra is használták. Az illatok gyógycélra való felhasználása különösen Indiában igen elterjedt, ahol a fakírok parfümökkel és aromatikussal illatú növényekkel gyógyítanak. Ilyen értelemben gyógyító hatású a kámfor és parfümmel tele flacon, melyet hölgyeink főfájás ellen szolgoltnak. Modern orvosok néhány évvel ezelőtt megállapították, hogy a rózsaillat is megszünteti a főfájást, mivel különösen fáradtság eredményeképp jelentkező kimerültség eseteiben csillapító hatással van az idegekre. Ezenfelül sok orvosi tekintély azt állítja, hogy a rózsa színe, különösen a sötétvörösé, a szem közvetítésével szintén csillapító hatással van az érvekre. Mennél erősebben illatozik a rózsa, annál nagyobb a csillapító és megnyugtató ereje. Ép ezért rózsaesszenciát és rózsaillat kivonatot orvosi célokra is forgalomba szoktak hozni, noha megállapítást nyert, hogy az élő rózsa illata erősebb és közvetlenebb gyógyhatású.

Növekedett az ópiumcsempészet. Ismeretes, hogy az ópium, ez a veszedelmes narkotikus mérge a máknövény (Papaver somniferum L.) éretlen magrejtőjének megsűrűsödött tejterméke. Az ópium csempészete Japánból Kinába mindig nagy volt, de elképzelhetetlen arányokat öltött a legújabb időben. Jellemző e tekintetben, hogy éppen Sir Francis Aglen angol főadófelügyelő hajója, melynek az lett volna a feladata, hogy ezt a csempészetet ellenőrizze, nem kevesebb, mint 400.000 frank értékű ópiumot csempészet be Indiából az általa ellenőrzés céljából meglátogatott kínai kikötőkbe. Mint a „Times” most shanghai jelentés alapján írja, a japánok a tilalom dacára elképzelhetetlen mennyiségű ópiumot csempésznek be Indiából Kinába s az ez évben már eddig becsempészet ópium értékét legalább 100.000 frankra becsülik. Koreában egyedül csak ópiumnyerés céljából tenyésztik a mákot s magában Kinában a hatóság minden erejével elősegíti a mák termelését.

□□□□ A kiadásért felelős: RAITSITS EMIL. □□□□

MI. UJSÁG AZ ÁLLAT- KERTBEN?

BUDAPEST FŐVÁROS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJÉNEK KÖZLEMÉNYEI

Budapest, 1919.

VI. evtolvam. 4. szám.

Kedd, április 15.

KIADJA: BUDAPEST FŐVÁROS
ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJE

Dr. LENDL ADOLF
közreműködésével szerkeszti:
RAITSITS EMIL

Megjelen május—szeptember hónapokban
minden kedden, azontúl havonta legalább
egyszer. .... „A TERMÉSZET” melléklapja

HIREK

...

Bővítjük az Állatkertet. Az Állatkertterületének kibővítése régi tervünk, amelynek megvalósítására azelőtt nem gondolhattunk, noha fölötte szükségesnek tartottuk; hiszen szép időben, főként vasárnapokon, 20—25.000 látogató jár zsúfoltan a kertünkben; alig férnek ilyenkor egymástól az emberek az állatok udvarai és házai között.

A tervek részleteit most dolgozza ki az Állatkert igazgatósága s ebben egy eredeti gondolat érvényesítésére törekszik. A rendelkezésre bocsájtandó új területen ugyanis őslénytani (palaeontológiai) kertet fog berendezni. Lenginkább a kihalt óriás állatfajok kerülnek ebben bemutatásra.

A mamut, a mastodon, a sokféle saurusz nevét elég gyakran hallja a közönség, azonban e fajokról — amelyek az elmúlt geológiai korszakokban éltek a földön — alig van helyes fogalma. Leginkább csak azt tudják róluk, hogy óriás állatok és rettenetes, félelmetes alakok voltak. Az *Aepyornis*, amely többszörösen felülmulta a mostani afrikai strue nagyságát, az *Archaeopteryx*, a tollasrepülő gyík, a 20—25 méter hosszú *Iguanodon*, az ökörnagyságú orrszarvú ősgyík (*Triceratops*) s a többi mind olyan sajátosságos alakja az eltűnt időknek, hogy feltétlenül nagy érdeklődést kelthetnek és okulásul szolgálnak, ha kellő módon, természetes környezetben oda állítjuk őket a nézők elé. Érthetően híven készített utánzatokban és természetes nagyságban fák és bokrok közé, nádas szélére, amelyet oda fogunk plántálni.

Ezenfelül szép üvegház tervei

szintén készülnek most ugyan e területre; ebben a *Viktória régiát*, az Amazon-folyó nevezetes nimfáját fogjuk láthatni, amint asztalnyi kerek levelei úsznak a meleg vizen. Mellette sok más délszaki növényfaj, amely a meleg vizet kívánja. Együttal terrariumnak is szánjuk ezt a napfénybe állított házat, hogy ott a forróvidéki kígyók és gyíkok számos fajtát bemutatthassuk.

Ezenfelül más kisebbszerű és érdekes berendezés fogja a közönséget az új területre vonzani és mindenestre hozzájárulni ahhoz, hogy a budapesti állatkertet kulturális értékében emelje.

Az állatkerti belépődíjak. A legújabb rendelkezés szerint minden hétköznapon, így a *csütörtöki napokon* is, a belépődíj 1 korona, míg vasár- és ünnepnapokon belépéskor 60 fillért fizet ezentúl az állatkert látogató közönsége.

Macska, amely patkányt szoptat. Közismert dolog, hogy együtt élő háziállatok, még ha különböző fajokhoz is tartoznak, jól összeférnek, sőt meleg és hűsleges barátságot is köthetnek egymással. Így kanárimadár és tyúk, kutya és macska, macska és házinyúl közt éppen nem ritka a barátságos összeférés, sőt a baráti szeretet sem. Az az eset azonban, melyet Francis Pitt angol zoologus most ismertet egy angol természettudományi folyóiratban, kétségtelenül egyedülálló az állati barátságok történetében. Pitt ugyanis, aki alaposan tanulmányozta az állatok egymáshoz való viszonyát, egy macska újszülött kölykei közé becsempészett egy szintén újszülött, még vak patkánykölyket s csodák csodája, a macska, mely pedig kitűnő patkány- és egérvadász volt, meleg szeretetével fogadta s a maga kölykei mellett gondosan felnevelte a kölyköpatkányt. A patkány a gondos nevelés mellett hamarosan kifejlődött s látszólag jól érezte magát, csak mostohaanyjának túlzott tisztaságérzéke nem volt inyére, amennyiben a macska minden reggel kérérlhetetlen szigorúsággal mellső lábai közé

kapta és tisztára nyalta a patkányt. A barátság aztán teljes két évig tartott, nagy csodálkozására a Pittet időközönként meglátogató zoologusoknak.

Május 1. Az állatkert igazgatósága is megtett minden intézkedést, hogy kedves állatkertünk méltóképen beleillesszék a vörös május pompás ünnepéjébe. Igen érdekesnek ígérkezik a madárház előtt felállítandó vöröstollú madárcsoportozat.

Muflonok és a sörényes juhok. A sörényes juhok az állatkertben annyira elszaporodtak, hogy szűknek bizonyult a zsiráfház mögött lévő sziklás kifutójuk. Most a kisebb természetű muflonok csoportja foglalta el a sörényes juhok helyét s így a muflonoknál nagyobb testű sörényes juhok nyája a sziklahegy északkeleti részén varázsol eleven életet a zord sziklatömbök közé, ahol azelőtt a mufloncsalád tanyázott.

A Közoktatásügyi Népbiztosság rendelkezésére megalakult direktorium átvette — néhány más tudományos folyóirattal egyetemben — „A Természet” szerkesztését és kiadását.

A legközelebbi számot már ez a direktorium fogja egybeállítani, gazdagabban kiállítani, mint ahogyan mi tehetjük és előfizetőinknek megküldeni.

Hivatott férfiak kezébe adtuk át folyóiratunk szerkesztőségét és mert szeretettel ragaszkodtunk hozzá eddig, azért a jövőben kötelekében maradunk, mint egyszerű dolgozótársak.

Kérjük olvasóinkat, fogadják szívesen a beállott változást, amely előreláthatóan lapunk javára válik.

Budapest, 1919. április 15-én.

Lendl Adolf Raitsits Emil.

A kiadásért felelős: RAITITSITS EMIL

Angol bulldog kölykek, nemesvérű, elsőrendű állatok eladók. Szalay Ottó, Eger.

Fehér nöstény spic kutyát keresnek. Cím a kiadóban.

Akinek eladó állatja vagy virága van, az hirdessen az apróhirdetések rovatában.

Magyar komondor- és kuvasz kölyköt keresnek. Cím a kiadóban.

Angoramacsát, hímet keresnek fedeztetésre. Cím a kiadóban.

Pálmaház. A kora tavaszi napokon tekintse meg mindenképpen az állatkert pálmaházát, hol a délszaki növények exotikus táját varázsolnak a látogató szeméi elé.

Borz. Az állatkert igazgatósága köszönettel venné, ha borzokat küldenének.

Pesti simli (kék bibic), hibátlan, bükköny szemmel megvételik. Hock, Csepel. Templom-tér.

Nürnbergi bagdetta megvételik. Hock, Csepel.

Mindenkor a legjobb meglepetés, ha a gyermekek részére előfizetünk „A Természet”-re.

Őzsutákat köszönettel fogad az Állatkert igazgatósága.

Erdei örvös galamb fiatal keresztezési célok miatt megvételre kerestetik. Szíves értesítést kér: Hock Árpád, Csepel, Templom-tér 13.

Tacskó. Egy éven aluli, esetleg szobalízta nöstény fajta tiszta rövid, vagy hosszúsőrű tacskót megvételre keresnek. Bővebb értesítést a kiadóhivatalba kérünk.

Beszélő papagály, ha nem nagyon koros, jó vevőt találhat. Cím a kiadóban.

Állatkedvelők lépjenek be az Országos Állatvédők Egyesületébe. Tagsági díj egy évre 6 K, amelynek fejében az „Állatvédelem” szakfolyóirat jár. Cím: Budapest, IX., Ernő-utca 11-13.

Tejelő kecske. Jól tejelő kecskét megvétel miatt keresnek. Cím a kiadóban.

Fajbaromfitojás. A fajbaromfitojásokra a nagy kereslet miatt már előjegyzéseket nem fogadhat el az állatkert madárháza.

Az Országos Magyar Vadászati Védegyelet tulajdona és hivatalos közlönye a

VADÁSZLAP

XXXVIII. évfolyam   Megjelenik minden hó 5., 15. és 25-én   XXXVIII. évfolyam

ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 12 K
félévre . . . 6 K

Az Orsz. Magy. Vadászati Védegyelet tagjai részére egész évre csak 8 K

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
az ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZATI VÉDEGYELET titkári hivatala :: Budapest, VII. ker., Bálint-u. 5. szám

Festék-, kátrány- és vegyi-
termékek gyári raktára

Kún Sándor

Budapest, IV.,
Ferenc József-rakpart 18.

Telefon 782

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisztertől 109.541/904. szám alatt elismeréssel kitüntetve ::

LOPOS GYULA TORNASZERGYÁROS

Gyártelep gépezetre berendezve

III. ker., Lajos-utca 60.

Telefon 113-44   Árjegyzéket és költségvetést kívánatra ingyen és bérmentve küldök.   Telefon 113-44

Váltsunk állatkerti bérletjegyet!

Felnőtteknek . . . 18 K
Tanulóknak . . . 12 K
Gyermekeknek
10 éven alul . . . 6 K

Bádognak, vasnak, mindennemű fémnek rozsdától való megvédésére legbiztosabb a

„KERAMOLITH“

törv. védett VÍZMENTESÍTŐ FESTÉK

Egyedül készítő: Klein Dávid épület-üveges
Budapest, VI. ker., Szondy-utca 37/a
Telefon: 114-17

HIRDETÉSEKET

ELFOGAD
„A TERMÉSZET“
KIADÓHIVATALA

BUDAPEST ÁLLATKERT

Az Állatkertben nézzük meg az akváriumot és a pálmaházat

Ott szép emléktárgyak jutányos
áron kaphatók! *~*~*~*~*~*~*~*~*~*

FIATAL BORZOT RÓKÁT VIDRÁT

szívesen elfogad az Állatkert

Spolárits György

Az állatkerti belső
nagyvendéglőben
és kávéházban

elsőrangú ételek és italok.
Társas ebédeket és vacsorákat minden igényt
kielégítően rendez :o: Számos látogatást kér
SPOLÁRITS GYÖRGY kávé és vendéglős.

Hazánk elsőrangú halkonzerv
és halcsemege gyára:

„OCEAN“

Magyar Konzervgyár
és Kereskedelmi R.-T.

Budapest, VI., Vágány-u. 12.

Kimerítő árjegyzékkel készséggel szolgálunk.

A JÓ CITROMZAMATNAK

KORMIN

A NEVE

Pompás hűsítő ital!

Főraktár: Budapest
VII, Károly király-út 17
Telefon: 166—05

• Kapható
mindenütt!

Magyar Ebtényésztők Országos Egyesülete
felkarolja az ebtényésztő sport összes érdekeit, vezeti és kiadja
a hazánkban egyedül álló

Magyar Ebtörzskönyvet

és a

Magyar Vadászeb-Törzskönyvet

Hivatalos lapja „A KUTYA”, melyért
a tagok 10 korona pótdíjat fizetnek.
Most jelent meg a Magyar Ebtörzskönyv
legújabb kötete. — Ára 20 K.
Belépési díj 10 K, tagsági díj 20 K.

Felvilágosítást nyújt: ILOSVAI LAJOS KÁROLY, ügyvezető titkár, Budapest 112.